

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 ความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน

ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการปฏิรูปครั้งใหญ่ โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทยขึ้น โดยมีคณะกรรมการทั้งในระดับประเทศและในระดับพื้นที่ร่วมระดมความคิดและพลังสมองเพื่อหาแนวทางพัฒนาประเทศชาติทุกด้าน รวมไปถึงลดความขัดแย้งที่มีอยู่ในสังคม ประกอบกับในปัจจุบันปัญหาภัยธรรมชาติเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการรุกรานธรรมชาติจนกระทั่งทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และมีประชากรเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่เป็นประตูสู่อีสาน ด้วยความเป็นเมืองหลักที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสานจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการพัฒนาจังหวัดในระยะยาว ซึ่งแต่เดิมนั้นกำหนดไว้ที่ระยะเวลา 20 ปี แต่เนื่องจากโลกยุคปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงได้กำหนดระยะเวลาของแผนไว้ที่ 10 ปี โดยได้กำหนดระดมความคิดเห็นจากบุคคลสาขาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน ทั้งนักบริหาร นักวิชาการ นักการเมือง นักปฏิบัติ ประชาชนชาวบ้าน สื่อสารมวลชนและบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อจะได้เอกสารแนวทางพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ในรูปแบบของทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาในระยะอีก 10 ปี ข้างหน้า โดยมีความสอดคล้องกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และแนวทางปฏิรูปของประเทศด้วย ผลสรุปจากการสัมมนาหรือการประชุมจากทุกภาคส่วนในการมองไปข้างหน้า 10 ปี ซึ่งจะครอบคลุมการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดการภาครัฐการทั้งส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจตามกฎหมาย ต่างๆ ที่ระบุให้เป็นภารกิจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา (โคราช) นี้ จะมีประโยชน์สำหรับนักการเมือง นักบริหาร นักวิชาการ ธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชนรวมทั้งประชาชนทั่วไป สำหรับใช้เป็นแผนในการเปลี่ยนแปลง สิ่งต่างๆ (Change) อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในด้านที่ตนเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งใช้เป็นคู่มือในการประกอบวิชาชีพแห่งตนที่จะไม่หลุดพ้นหรือผิดแผกไปจากแนวทางในการพัฒนาจังหวัดและพัฒนาประเทศ สำหรับกระบวนการวิธีการดำเนินโครงการนั้น จะเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดตั้งศูนย์เครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (Clinic Center) ซึ่งศูนย์ดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล ด้านปัญหาความเดือดร้อน และรวบรวมข้อมูลรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อมูลการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อเสนอให้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา หรือจัดทำเป็นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อ วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์แวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา สำหรับจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 10 ปี อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาและประเทศไทยในระยะ 10 ปีข้างหน้า และเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการของประชาชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์การภาคเอกชน กลุ่มอาชีพ ภาวคิที่เกี่วข้องอื่นๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหา แนวทางการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยกำหนดเป็นทิศทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ที่ครอบคลุมการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านพาณิชยกรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง และด้านการจัดการภาครัฐราชการทั้งส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจตามกฎหมายต่างๆที่ระบุให้เป็นภารกิจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

วิธีการดำเนินการของโครงการเน้นกระบวนการทำงานที่ใช้ข้อมูลเป็นหลักในการทำความเข้าใจบริบทของการพัฒนาในทุกระดับ และกระบวนการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย โดยผ่านเวทีการนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมตัดสินใจ และการลงมือปฏิบัติการในประเด็นที่เป็นไปได้ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของทศวรรษใหม่เพื่อการปฏิรูปโคราช ปฏิรูปประเทศไทย ไปสู่สังคมเป็นสุขและเป็นธรรม รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากหน่วยงานราชการ และข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ศักยภาพที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อกระบวนการวางแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา

7.2 สรุปข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา

7.2.1 ด้านกายภาพและด้านภูมิศาสตร์

จังหวัดนครราชสีมามีความได้เปรียบในด้านสถานที่ตั้งของจังหวัด เพราะเป็นประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเส้นทางไปยังกรุงเทพมหานคร และเมืองท่าชายฝั่งทางภาคตะวันออกเฉียงใต้อย่างสะดวก ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ละติจูด 15 องศาเหนือ ลองจิจูด 102 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 187 เมตร ตัวจังหวัดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ 255 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร

ด้านขนาดของจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 20,493.964 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ใหญ่มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ภายในจังหวัดจำนวนมาก

ด้านภูมิประเทศ สภาพภูมิประเทศของจังหวัดมีทั้งที่เป็นภูเขาสูง ที่ราบลุ่ม พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นและพื้นที่ลูกคลื่นลอนลึก ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 บริเวณ คือ

1) บริเวณเทือกเขาและที่สูงทางตอนใต้ของจังหวัดมีความสูงจากระดับน้ำทะเล มากกว่า 250 เมตร อยู่ในบริเวณอำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอครบุรี และอำเภอเสิงสาง เทือกเขานี้เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธารหลายสายที่ไหลไปทางตะวันออกของภาค ได้แก่ แม่น้ำมูลลำตะชอง ลำพระเพลิง และลำปลายมาศ พื้นที่ระหว่างเทือกเขาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนตื้นและลูกคลื่นลอนตื้นตอนล่างของหุบเขามีความลาดชันค่อนข้างมาก ทำให้มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินในบริเวณนี้ค่อนข้างสูง

2) บริเวณที่สูงทางตอนกลางของจังหวัดมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 200 - 250 เมตร อยู่ในเขตอำเภอด่านขุนทด อำเภอสีคิ้ว อำเภอเทพารักษ์ อำเภอพระทองคำ อำเภอโนนไทย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอเมือง อำเภอสูงเนิน ตอนบนของพื้นที่อำเภอปักธงชัยและอำเภอครบุรี อำเภอโชคชัย อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญมาก และอำเภอเสิงสาง ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนตื้นยกเว้นบริเวณใกล้เชิงเขามีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลึก พื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำไหลผ่าน หลายสาย ได้แก่ ลำตะชอง ลำพระเพลิง ลำตะคอง ลำน้ำมูล และลำจักราช

3) พื้นที่ลูกคลื่นทางตอนเหนือของจังหวัด มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 200 เมตร อยู่ในเขตอำเภอขามสะแกแสง ตอนบนของอำเภอโนนไทย อำเภอกอง ทางทิศตะวันตกของพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอห้วยแถลง อำเภอชุมพวง และอำเภอลำทะเมนชัย มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นที่สูงสลับที่นา บางตอนเป็นพื้นที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำลำเชียงไกร และลำมาศ

4) บริเวณที่ราบลุ่มทางตอนเหนือของจังหวัด มีความสูงจากระดับน้ำทะเลน้อยกว่า 200 เมตร อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ อำเภอกอง อำเภอโนนสูง อำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอสีดา อำเภอบัวลาย และอำเภอเมืองยาง มีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น และมีที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ

ด้านลักษณะภูมิอากาศ พบว่าพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอยู่ภายใต้เขตลมมรสุม 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งก่อให้เกิดฤดูกาลจำนวน 3 ฤดูกาล คือ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถวางแผนดำเนินกิจกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศได้อย่างไรก็ตามสภาพภูมิอากาศเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ ดังนั้นอาจมีความเสี่ยงในการคาดการณ์เกิดขึ้นได้

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่รับน้ำฝนรวม 55,142 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำท่ารวม 9,761 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ปริมาณน้ำฝน ระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง ปี พ.ศ. 2551 จะอยู่ในช่วง 824.40 มิลลิเมตร ถึง 1,380.40 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,357.7 จำนวนวันฝนตก 124 วัน

7.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดนครราชสีมา ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ ของประเทศ เพราะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) อยู่ที่จำนวน 172,359 ล้านบาท ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอันดับที่ 10 ของประเทศ และมีแนวโน้มที่อัตราความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากรายได้ต่อหัว พบว่ามีรายได้ต่อหัวอยู่ที่ 61,136 บาทต่อคนต่อปี เป็นอันดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอันดับที่ 56 ของประเทศ นั่นคือประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา มีความแตกต่างกันในด้านรายได้เป็นอย่างมาก

จากสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเภทค่าใช้จ่าย พบว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคมีมากที่สุด จำนวน 12,310 บาท ต่อเดือน

ปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีผู้ที่ทำการเกษตรเพาะเลี้ยงมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 89,817 บาท ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 36.78 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ครัวเรือนผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจส่วนตัว ที่มีหนี้สินต่อครัวเรือน 190,450 บาท ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 13.39 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา สำหรับครัวเรือนผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 159,125 บาท ปรับตัวลดลงร้อยละ 39.13 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

7.2.3 ลักษณะทางสังคม

จำนวนประชากรในจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 2.57 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 0.24 อันเนื่องมาจากอัตราการเกิดสูงกว่าอัตราการตาย พร้อมทั้งการลงทะเบียนเข้ามามีมากกว่าการลงทะเบียนออก โดยอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา ร้อยละ 16.94 รองลงมาคือ อำเภอปากช่อง ร้อยละ 7.22 และอำเภอพิมาย ร้อยละ 5.05 อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ พื้นที่อำเภอ บ้านเหลื่อม ร้อยละ 0.84 เมื่อพิจารณาด้านเพศ พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 49.92 และเพศหญิง ร้อยละ 50.08 ประชากรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 74.93 และอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 25.07 โดยส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 30-34 ปี ร้อยละ 8.84 รองลงมา คือ มีอายุอยู่ระหว่าง 35-39 ปี ร้อยละ 8.79 และมีอายุอยู่ระหว่าง 40-44 ปี ร้อยละ 8.42 ในส่วนของความหนาแน่นของประชากร พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีความหนาแน่นของประชากร อยู่ที่ประมาณ 125 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา จำนวน 586 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมา คือ พื้นที่อำเภอแก้งสนามนางจำนวน 356 คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอบัวใหญ่จำนวน 283 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด คือ อำเภอวังน้ำเขียวจำนวน 37 คนต่อตารางกิโลเมตร

เมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรปี พ.ศ. 2552 - 2563 พบว่า สัดส่วนของเด็ก (0 -14 ปี) มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับแนวโน้มประชากรในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมมีแนวโน้มประชากรเพิ่มขึ้น เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า สัดส่วนของเด็ก (0 -14 ปี) มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

ด้านการศึกษ พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2552 พบว่ามีจำนวน 418 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีห้องเรียน จำนวน 5,882 ห้อง ส่วนครูมีจำนวน 7,902 คน และนักเรียนมีจำนวน 155,231 คน ด้านการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา พบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 12 แห่ง และในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่ามีจำนวน 7 แห่ง โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา นอกจากนี้ยังมีการศึกษานอกระบบ ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนระดับอำเภอ จำนวน 30 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบของห้องสมุดประชาชน จำนวน 27 แห่ง แบ่งเป็นศูนย์บริการระดับอำเภอ จำนวน 21 แห่ง และห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำนวน 6 แห่ง เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพการศึกษา สถาบันรามจิตติ (2553) รายงานว่าในปี พ.ศ. 2551-2552 จังหวัดนครราชสีมา มีนักเรียนเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 85.35 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 87.54 ส่วนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.26 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 81.53 โดยคะแนนสอบโอเน็ตของนักเรียน ในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 35.50 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 35.99 เมื่อแยกรายวิชา พบว่าวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ อยู่ที่ร้อยละ 37.34 และ 34.26 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 35.53 และ 33.36 ขณะที่ด้านคะแนนโอเน็ตของนักเรียนในจังหวัดนครราชสีมา รายวิชาภาษาไทย สังคม และวิทยาศาสตร์ อยู่ที่ร้อยละ 43.68 33.44 และ 28.77 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 46.5 34.5 และ 30.05

เชื้อชาติ พบว่าประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ มีทั้งชาวไทยโคราช ชาวไทยอีสาน ชาวมอญ ชาวญ้อ ชาวบม ชาวจีน ชาวไทยโยนก ชาวนวน และแขก

ภาษา พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีความหลากหลายตามชาติพันธุ์ทำให้มีการใช้หลายภาษา ได้แก่ ภาษาโคราช ภาษาไทยอีสาน ภาษาไทยวน ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาชาวนวน ภาษาจีน และภาษาซิกข์ ทั้งนี้ในปัจจุบันประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่พูดภาษากลางเป็นภาษาราชการ

ศาสนา พบว่าประชากรในจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ ทั้งนี้ข้อมูลสถิติสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2552 รายงานว่า จังหวัดนครราชสีมา มีพุทธศาสนิกชนจำนวน 2,530,031 คน วัดพระอารามหลวงจำนวน 5 แห่ง วัดที่มีวิสุงคามสีมาจำนวน 935 แห่ง สำนักสงฆ์จำนวน 870 แห่ง ที่พักสงฆ์จำนวน 798 แห่ง วัดร้างจำนวน 72 แห่ง พระภิกษุจำนวน 13,872 รูป สามเณรจำนวน 1,935 รูป ผู้นำถือศาสนาพุทธ มีมากกว่าร้อยละ 98 นับถือศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 1 ที่เหลือนับถือศาสนาอิสลาม ซิกข์และอื่นๆ

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีศูนย์วัฒนธรรมตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยจังหวัดนครราชสีมา มีการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ ภาษาโคราช และเพลงโคราช เป็นต้น มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและการละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญ ที่

นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน คืองานฉลองวันแห่งชัยชนะท้าวสุรนารี งานแข่งเรือยาว ประเพณีพินาย งานประเพณีแห่เทียนพรรษา กำหนดจัดการประกวดเทียนพรรษา และงานประเพณีลอยกระทง และมีวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของท้องถิ่นตามหลักของฮีต 12 คอง 14 ซึ่งมีการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และเป็นการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นโดยประชาชน

ด้านสาธารณสุข พบว่าในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดนครราชสีมา มีสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนทั้งสิ้นจำนวน 40 แห่ง เป็นโรงพยาบาลภาครัฐ จำนวน 31 แห่ง และโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 9 แห่ง โดยมีแพทย์ในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 390 คน ทันตแพทย์ จำนวน 92 คน เภสัชกร จำนวน 171 คน และมีพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 2,897 คน ทั้งนี้อัตราส่วนของแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 6,560 อัตราส่วนของทันตแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 27,871 อัตราส่วนของเภสัชกรต่อประชากร 1 : 14,995 และอัตราส่วนของพยาบาลวิชาชีพต่อประชากร เท่ากับ 1 : 885

เมื่อพิจารณาถึงการป่วย พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยนอกมารับการรักษาพยาบาล จำนวน 258,818 ครั้ง สาเหตุของการป่วยของผู้ป่วยนอกสูงสุด คือ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคระบบย่อยอาหาร โรคระบบกล้ามเนื้อ สำหรับผู้ป่วยในมีจำนวน 88,406 คน สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยในสูงสุด คือ โรคความดันโลหิตสูง คลอดปกติ ติดเชื้อในลำไส้ โรคระบบการย่อยอาหาร และภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ โรคที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา คือโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน ไข้ไม่ทราบสาเหตุ โรคตาแดง ปอดบวม และอีสุกอีใส ในส่วนของสาเหตุการตาย พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากโรคมะเร็งมากที่สุด รองลงมา คือโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง และโรคหลอดเลือดในสมอง ตามลำดับ ทั้งนี้ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมา มีหลักประกันสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 99.90 ของประชากรทั้งหมด

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่าในปี พ.ศ. 2552 จังหวัดนครราชสีมาได้เผชิญกับปัญหาคดีอาญาต่างๆหลายคดี โดยประเภทความผิดที่มีจำนวนคดีที่เกิดมากที่สุด คือคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จำนวน 10,639 คดี รองลงมาคือ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ เกิดขึ้นจำนวน 1,058 คดี และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน จำนวน 815 คดี ในส่วนของจำนวนผู้ต้องหา พบว่าคดีที่มีผู้ต้องหามากที่สุด คือ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จำนวน 22,283 ราย รองลงมา คือ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ จำนวน 1,022 ราย และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน จำนวน 731 ราย สำหรับจำนวนคดีที่จับกุมได้ พบว่า จำนวนคดีที่จับกุมได้มากที่สุด คือคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จำนวน 10,639 คดี รองลงมา คือคดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ จำนวน 955 คดี และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน จำนวน 711 คดี

7.2.4 ลักษณะทางเกษตรกรรม

ในส่วนของภาคเกษตรกรรม พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 7.38 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.65 ของพื้นที่จังหวัด โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา คิดเป็นร้อยละ 48.81 รองลงมา คือพื้นที่ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 45.38 พื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นร้อยละ 2.14 และพืชผัก และ สวนดอกไม้ ร้อยละ 0.21 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกตามพืชเศรษฐกิจพบว่า เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ประมาณ 4.33 ล้านไร่ พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังประมาณ 1.70 ล้านไร่ ปลูกอ้อยโรงงาน ประมาณ 0.54 ล้านไร่ และปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประมาณ 0.98 ล้านไร่ ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ประมาณ 0.78 ล้านไร่ และปลูกพืชผัก ประมาณ 0.06 ล้านไร่ ทั้งนี้อำเภอที่มีพื้นที่การปลูกข้าวจำนวนมาก ได้แก่ อำเภอพิมาย อำเภอโนนสูง อำเภอประทาย อำเภอกง และอำเภอโนนไทย อำเภอที่เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังจำนวนมาก ได้แก่ อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอหนองบุญมาก อำเภอด่านขุนทด และอำเภอสีคิ้ว ขณะที่อ้อยโรงงานปลูกมากที่อำเภอด่านขุนทด อำเภอจักราช อำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว และอำเภอแก่งสนามนาง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปลูกมากที่อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอปักธงชัย อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน อำเภอด่านขุนทด และอำเภอเทพารักษ์

จังหวัดนครราชสีมามีครัวเรือนในภาคเกษตร จำนวน 326,587 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.76 ของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดนครราชสีมา แสดงว่าประชากรที่อยู่ในจังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่พึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ในส่วนของด้านปศุสัตว์ พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์จำนวน 172,054 ครัวเรือน โดยสัตว์ที่เลี้ยงกันมากเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ ไก่ เป็ด โคเนื้อ โคนม และสุกร ซึ่งพื้นที่เลี้ยงสัตว์กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา โดยส่วนใหญ่อยู่พื้นที่อำเภอบัวใหญ่ อำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอสูงเนิน อำเภอปักธงชัย อำเภอโชคชัย อำเภอโนนไทย อำเภอด่านขุนทด อำเภอกง อำเภอห้วยแถลง อำเภอโชคชัย อำเภอหนองบุญมาก และอำเภอครบุรี ทั้งนี้จังหวัดนครราชสีมายังมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์ตั้งแต่ขนาดเล็ก (กำลังการผลิตน้อยกว่า 10 ตันต่อชั่วโมง) จนถึง ขนาดใหญ่ (กำลังการผลิตมากกว่า 40 ตันต่อชั่วโมง) ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในภาคเกษตรกรรม มีจำนวน 37,765 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 21.91 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดทั้งหมด

7.2.5 ด้านอุตสาหกรรม

ในส่วนของภาคอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ พบว่าเป็นภาคที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา เพราะภาคอุตสาหกรรม เหมืองแร่ และย่อยหิน ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดถึง 41,773 ล้านบาท สูงเป็นอันดับที่ 1 ในทุกสาขาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมา หรือคิดเป็นร้อยละ 24.24 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมด โดยจังหวัดนครราชสีมามีสถานประกอบการอุตสาหกรรม จำนวน 2,275 โรงงาน จำนวนเงินทุน 113,880,026,266 บาท ก่อให้เกิดการจ้างงาน จำนวน 123,585 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมโลหะ และอุตสาหกรรมด้านอาหาร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีเหมืองแร่ จำนวน 28 แห่ง สามารถผลิตแร่ได้จำนวน 5,703,773 เมตริกตัน โดยก่ให้เกิดการจ้างงานจำนวน 397 คน โดยแร่ที่สามารถผลิตได้มากที่สุด คือ หินปูน (หินอุตสาหกรรมชนิดก่อสร้าง) รองลงมา คือ หินบะซอลต์ และเกลือหิน ตามลำดับ

7.2.6 ด้านพาณิชย์กรรม

ในส่วนของพาณิชย์กรรม พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีสถานประกอบการ จำนวน 62,125 แห่ง ก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 366,000 คน โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการขายปลีก ยกเว้น ขานยนต์และรถจักรยานยนต์ รวมทั้งการซ่อมแซมของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน จำนวน 29,745 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.88 ของสถานประกอบการทั้งหมด

ภาคการเงิน พบว่ามีธนาคารที่ดำเนินการในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 19 ธนาคาร โดยมีจำนวนสาขากระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 168 สาขา โดย ณ สิ้นปี พ.ศ. 2553 ธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดนครราชสีมา มีเงินฝากคงค้างจำนวน 86,881.6 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของเงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา ส่วนการให้สินเชื่อ พบว่าธนาคารพาณิชย์ มียอดสินเชื่อคงค้างจำนวน 87,409.7 ล้านบาท ส่วนมากเป็นเงินให้กู้ยืม รongลงมาคือ การเบิกเงินเกินบัญชี ตัวเงิน และสินเชื่อด้านอื่น ๆ โดยให้สินเชื่อสาขาการผลิตอุตสาหกรรมจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.45 รongลงมาคือ สินเชื่อด้านการค้าส่งและค้าปลีก ซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์ร้อยละ 18.72 และตัวกลางทางการเงินร้อยละ 6.08 สำหรับอัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝาก อยู่ที่ร้อยละ 100.6

ภาคการคลัง พบว่าการจัดเก็บรายได้ของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา มาจากรายได้หลักจากภาษี 2 ชนิด คือ ภาษีสรรพากร และภาษีสรรพสามิต รวมรายได้ทั้งสิ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 มีจำนวน 5,470.61 ล้านบาท เมื่อแยกเป็นประเภทของภาษี พบว่าเป็นรายได้จากการจัดเก็บเงินภาษีของกรมสรรพากร มีจำนวน 4,032.65 ล้านบาท แบ่งเป็นภาษีมูลค่าเพิ่ม ร้อยละ 35.93 รongลงมา คือภาษีนิติบุคคลร้อยละ 33.50 และภาษีบุคคลธรรมดาร้อยละ 25.79 ด้านภาษีสรรพสามิต พบว่ามีจำนวน 1,437.96 ล้านบาท แบ่งเป็นภาษีเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 59.05 รongลงมา คือ ภาษีสุราคิดเป็นร้อยละ 39.12 และภาษีสถานบริการสนามม้า ร้อยละ 0.78

ภาคการอุปโภคบริโภค จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในด้านค่าใช้จ่าย พบว่าค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคมีมากที่สุด จำนวน 12,310 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 88.31 และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค จำนวน 1,629 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.69 ทั้งนี้ในส่วน of ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค พบว่าโดยมากเป็นค่าอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ร้อยละ 44.96 รongลงมา คือ การเดินทางและการสื่อสาร ร้อยละ 23.76 และที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งบ้าน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ร้อยละ 17.11 ส่วนของรายได้พบว่าส่วนใหญ่เป็นรายได้ประจำ จำนวน 16,424 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 85.73 รongลงมา คือรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน จำนวน 2,336 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 12.19 และรายได้ไม่ประจำ (ที่เป็นตัวเงิน) จำนวน 397 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.07 รายได้ประจำจำนวน 16,424 บาท พบว่าเป็นค่าแรงและเงินเดือนมากที่สุด ร้อยละ 43.17 รongลงมา คือกำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ ร้อยละ 29.10 และเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ร้อยละ 14.14 อัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ อยู่ที่ 72.8

ภาคการลงทุน ในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) รายงานว่าได้อนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนทั้งสิ้น 63 โครงการ มีมูลค่าเงินลงทุน จำนวน 47,773 ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งแรงงานไทยและต่างประเทศจำนวน 15,091 คน

ภาคการจ้างงาน ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดนครราชสีมา มีผู้สมัครงานจำนวน 2,941 คน โดยจังหวัดนครราชสีมา มีตำแหน่งงานว่างจำนวน 6,888 คน และมีผู้ได้รับการบรรจุงาน จำนวน 2,201 คน ซึ่งผู้ที่ได้รับการบรรจุงานส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสาขาการผลิต รองลงมา คือสาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ และสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้หากพิจารณาถึงกำลังแรงงานในจังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2553 พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 2.21 ล้านคน โดยมีกำลังแรงงาน จำนวน 1.56 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 71.60 และเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน เช่น ทำงานบ้าน เรียนหนังสือ และอื่น ๆ จำนวน 0.63 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 28.40 ทั้งนี้กำลังแรงงานในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีงานทำ ร้อยละ 98.33 ของกำลังแรงงานทั้งหมด รองลงมา คือกำลังแรงงานที่รอฤดูกาล ร้อยละ 1.12 และผู้ว่างงานร้อยละ 0.55 อนึ่งการทำงานในจังหวัดนครราชสีมา นั้นคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประกาศคณะกรรมการค่าจ้างมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำอยู่ที่วันละ 183 บาท เป็นที่น่าสังเกตว่าจังหวัดนครราชสีมา มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย จำนวน 7,337 คน โดยเป็นลูกจ้างอยู่ใน สถานประกอบการ จำนวน 2,086 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา

ด้านการท่องเที่ยว พบว่าจังหวัดนครราชสีมาเป็นหนึ่งในที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในหลายอำเภอ ได้แก่ เมือง ปากช่อง พิมาย โชคชัย และวังน้ำเขียว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา รายงานว่าในปี พ.ศ. 2551 พบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม จำนวน 4.79 ล้านคน เป็นคนไทยคิดเป็นร้อยละ 97.39 และชาวต่างชาติร้อยละ 2.61 ส่วนใหญ่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย โดยระยะเวลาของการพำนักเฉลี่ยสำหรับชาวไทยอยู่ที่ 2.52 วัน ส่วนชาวต่างชาติอยู่ที่ 2.31 วัน ด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว อยู่ที่ 938.32 บาทต่อคนต่อวัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของชาวไทย อยู่ที่ 925.05 บาทต่อคนต่อวัน และชาวต่างชาติ อยู่ที่ 1,439.58 บาทต่อคนต่อวัน ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,401.89 ล้านบาท

7.2.7 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ในส่วนของการคมนาคม และการขนส่ง พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่มีความสะดวกสบายเพราะมีทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน โดยเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ที่สำคัญหากเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร คือทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) แยกเข้า ทางหลวงหมายเลข 2 ที่จังหวัดสระบุรี ตรงไปจนถึงจังหวัดนครราชสีมา ระยะทางประมาณ 255 กิโลเมตร หรือใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304 (ถนนสายนครราชสีมา ปักธงชัย) จากกรุงเทพมหานคร ผ่านมินบุรี จังหวัด

จะเชิงเทรา อำเภอพนมสารคาม อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอปักธงชัย เข้าสู่ตัวเมืองจังหวัด นครราชสีมา ในด้านทางรถไฟ พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน 2 สาย คือ เส้นทางจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดอุบลราชธานี และเส้นทางจากกรุงเทพมหานคร ถึงจังหวัด หนองคาย และในส่วนของการบินขนส่งทางอากาศ พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีท่าอากาศยานนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ในส่วนของการใช้ไฟฟ้า พบว่าในปี พ.ศ. 2552 จังหวัด นครราชสีมา มีผู้ใช้ไฟฟ้า จำนวน 671,470 ราย โดยใช้กระแสไฟฟ้าทั้งหมด 3,784.21 ล้านหน่วย ส่วนใหญ่ เป็นการใช้ไฟฟ้าในสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม ร้อยละ 70.28 รองลงมา คือ ที่อยู่อาศัย ร้อยละ 23.20 และ สถานที่ราชการและสาธารณะ ร้อยละ 3.99 ด้านประปา พบว่าประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สามารถ ใช้บริการน้ำประปาได้จากการประปาส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัดนครราชสีมาหรือการประปาส่วนภูมิภาค เขต 2 ซึ่งมีการให้น้ำบริการประปา จำนวน 23 แห่ง สำนักงานประปานครราชสีมา รายงานว่า ณ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553 มีผู้ใช้น้ำ จำนวน 90,596 ราย โดยมีปริมาณน้ำผลิต จำนวน 7.39 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำจ่ายฟรี (ช่วยภัยแล้ง) จำนวน 432 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำจำหน่าย จำนวน 7.16 ล้านลูกบาศก์ เมตรและปริมาณน้ำสูญเสีย จำนวน 1.48 ล้านลูกบาศก์เมตร ด้านโทรศัพท์ พบว่าในปี พ.ศ. 2552 จังหวัด นครราชสีมา มีเลขหมายโทรศัพท์ จำนวน 170,702 เลขหมาย แบ่งเป็นของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 68.07 และบริษัทสัมปทาน ร้อยละ 31.93 เป็นเลขหมายโทรศัพท์ที่มีผู้เช่าจำนวน 124,036 เลขหมาย แบ่งเป็น บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 68.48 และบริษัทสัมปทาน ร้อยละ 31.52 ทั้งนี้เลขหมาย โทรศัพท์ของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ส่วนใหญ่ให้บริการกับบ้านพัก ร้อยละ 67.08 รองลงมา คือ ภาค ธุรกิจ ร้อยละ 15.80 และราชการ ร้อยละ 8.07 ในส่วนของน้ำมัน พบว่าปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผู้ค้าน้ำมัน จำหน่ายให้ลูกค้าในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่ คือ การจำหน่ายน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว จำนวน 370,813 ลิตร ดีเซลหมุนเร็ว บี 5 จำนวน 252,445 ลิตร ก๊าซปิโตรเลียมเหลว จำนวน 92,093 ลิตร และ เบนซิน ออกเทน 91 จำนวน 85,713 ลิตร และด้านไปรษณีย์ พบว่าจังหวัดนครราชสีมา ได้ให้บริการการ สื่อสารไปรษณีย์โทรเลข โดยมีสถานที่ทำการไปรษณีย์เพื่อให้บริการทั้งในเขตตัวจังหวัด อำเภอ และ ตำบล โดยที่ทำการไปรษณีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 34 แห่ง มีศูนย์ไปรษณีย์โทรเลขในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 แห่ง และมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอนุญาตในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 150 แห่ง ในปีงบประมาณ พ.ศ.2552 จังหวัดนครราชสีมา ได้มีดำเนินการเกี่ยวกับไปรษณีย์ภัณฑ์ ธรรมดา จำนวน 13,099,682 รายการ บริการพิเศษ จำนวน 2,750,020 รายการ และพัสดุไปรษณีย์ จำนวน 113,481 รายการ

7.2.8 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทรัพยากรดิน พบว่าจังหวัด นครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ทั้งหมด ดินมีความ

อุดมสมบูรณ์ในระดับปานกลาง ประมาณร้อยละ 45 และดินมีความอุดมสมบูรณ์ในระดับสูงเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น นอกจากนี้ยังเผชิญกับปัญหาดินเค็ม ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ 22 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ดินเค็มจัดที่มีคราบเกลือมากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ 0.17 ล้านไร่ พื้นที่ดินเค็มปานกลาง มีคราบเกลือร้อยละ 10-50 ของพื้นที่ 0.57 ล้านไร่ และมีพื้นที่ดินเค็มเล็กน้อยที่มีคราบเกลือร้อยละ 1-10 ของพื้นที่ 1.1 ล้านไร่ รวมพื้นที่ดินเค็มที่มีคราบเกลือปรากฏอยู่บนผิวดินทั้งหมด 1.87 ล้านไร่

ด้านทรัพยากรน้ำ พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีลุ่มน้ำตามธรรมชาติจำนวน 9 ลุ่มน้ำ มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 20,493 ตารางกิโลเมตร ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่ออุปโภคบริโภค และใช้เพื่อการเกษตรได้อย่างเพียงพอเฉพาะในช่วงฤดูฝนเท่านั้น ส่วนในช่วงฤดูแล้ง จะเผชิญกับปัญหาการขาดน้ำ ซึ่งมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละปี จังหวัดนครราชสีมามีแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา มีโครงการชลประทานขนาดใหญ่ 5 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำลำตะคอง อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง อ่างเก็บน้ำมูลบน อ่างเก็บน้ำลำแะ และอ่างเก็บน้ำลำปลายมาศ นอกจากนี้ยังมี เขื่อนระบายน้ำทุ่งสัมฤทธิ์ โดยมีความจุ 992.69 ล้านลูกบาศก์เมตร ใช้เป็นพื้นที่ชลประทาน 589,499 ไร่ และมีโครงการชลประทานขนาดกลาง ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และโครงการพิเศษทั้งหมด 56 แห่ง ซึ่งเป็นลักษณะของอ่างน้ำฝายกั้นน้ำ และหนองน้ำ มีกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ชลประทานทั้งหมด 787,534 ไร่ และมีโครงการชลประทานขนาดเล็ก ได้แก่ ฝาย อ่างเก็บน้ำ ทั้งหมดประมาณ 490 โครงการ โดยส่วนใหญ่ใช้น้ำเพื่อการทำนา

ด้านทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,297,735 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.94 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ปัจจุบันมีสภาพป่าดิบสมบูรณ์เนื้อที่ประมาณ 1,243,743 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.71 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดนครราชสีมา มีพรรณไม้สำคัญที่ขึ้นอยู่จำนวนมาก ได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้มะค่าโมง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ยาง ไม้เหียง ไม้พลวง และอื่น ๆ รองลงมา คือพื้นที่ป่าผลัดใบสมบูรณ์ร้อยละ 3.54 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และพื้นที่ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่ร้อยละ 2.48 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยมีการกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย ดังนี้

- 1) พื้นที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 2 แห่ง คืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติทับลาน รวมเนื้อที่ประมาณ 1,412,425 ไร่
- 2) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 29 ป่า รวมเนื้อที่ประมาณ 4,864,238.50 ไร่ ซึ่งในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 3 เขต คือ (1) เขตพื้นที่เหมาะสมการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ประมาณ 91,012 ไร่ (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ประมาณ 1,575,218 ไร่ และ (3) พื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ประมาณ 3,282,186 ไร่

จังหวัดนครราชสีมา มีป่าชุมชนจนถึง 30 ชันวาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งกรมป่าไม้ ได้อนุมัติให้ดำเนินการโครงการแล้ว จำนวน 183 โครงการ 281 หมู่บ้าน มีเนื้อที่รวม 95,766-0-67.2 ไร่

7.2.9 ด้านการเมือง

จังหวัดนครราชสีมามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครราชสีมา 6 คน สภา การเลือกตั้งทั่วไป เลือกตั้งวันอาทิตย์ที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีจำนวนทั้งหมด 15 คน มีจำนวนสาขาพรรคการเมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวนทั้งหมด จำนวน 10 สาขา จาก 7 พรรคการเมือง ซึ่งตั้งกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ

นอกจากนี้ มีกระบวนการของการเมืองภาคประชาชนกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ มากมาย ที่ทำงานประสานความร่วมมือกับการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งทำงานเพื่อส่งเสริมกระบวนการทำงานของภาคประชาชนในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐทุกระดับ

7.2.10 ด้านจัดการราชการทั้งส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

ในส่วนของการปกครองในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าแบ่งเป็น 3 ส่วน คือการบริหารราชการส่วนกลาง มีจำนวน 196 หน่วยงาน การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 32 อำเภอ 287 ตำบล 3,743 หมู่บ้าน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 334 หน่วยงาน ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 75 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 258 แห่ง

7.3 สรุปการวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้เทคนิค SWOT analysis เพื่อศึกษาปัจจัย สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors) คือจุดแข็ง และจุดอ่อน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors) คือโอกาส และอุปสรรค ซึ่งสามารถสรุป ได้ดังนี้

7.3.1 จุดแข็ง (Strength)

พบว่าจังหวัดนครราชสีมาจุดแข็งในด้านทำเลที่ตั้งเหมาะสม มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ทำให้มีทรัพยากรทั้งป่าไม้ น้ำ และแร่ธาตุจำนวนมาก มีชื่อเสียงด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมส่งออกและหัตถกรรม และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสถาบันการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งระดับขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา มีประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ มีศูนย์รวมจิตใจของชาวโคราช มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมมีความพร้อมในด้านการกีฬา เป็นศูนย์กลางพัฒนาอุตสาหกรรมหลายประเภท มีเส้นทางคมนาคมที่ดี ตั้งอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมเขต 3 ที่ได้รับสิทธิประโยชน์มากที่สุด และมีสถานที่พักหลายแห่งเพื่อรองรับแขกผู้มาเยือน

7.3.2 จุดอ่อน (Weakness)

พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีปัญหาในด้านการเกิดอุบัติเหตุ ขาดระบบเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่ง (Logistics) ปัญหาแรงงานคือคุณภาพ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมายังไม่เข้าใจสิทธิของตนเอง และชุมชนขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง มีพื้นที่ดินเค็มจำนวนมาก ขาดการประสานงานและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนครราชสีมาเริ่มเสื่อมโทรมลง และการใช้ประโยชน์จากที่ดินผิดประเภท

7.3.3 โอกาส (Opportunity)

พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีโอกาสในด้านภาครัฐที่มีนโยบายส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอินโดจีนและนโยบายเปิดตลาดการค้าเสรี ภาครัฐสนับสนุนให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางราง ตั้งอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม พื้นที่บางส่วนมีอากาศเย็นสามารถปลูกพืชเมืองหนาวได้ มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรของภูมิภาคอินโดจีนได้ มีโอกาสในการส่งแรงงานไปทำงานยังต่างประเทศ มีโอกาสในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของอินโดจีน มีโอกาสในการเป็นพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมจากภาคกลาง และภาคตะวันออก

7.3.4 อุปสรรค (Threat)

พบว่าจังหวัดนครราชสีมามีอุปสรรค คือขาดการเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด และประเทศเพื่อนบ้าน วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เติญกับปัญหาข้อจำกัดทางงบประมาณของรัฐที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมด้านการค้า เติญกับปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายของภาครัฐที่ยังไม่เอื้อต่อการค้าระหว่างประเทศ ปัญหาน้ำท่วม การมีเส้นทางสายหลักสำหรับการขนส่งสินค้าออกไปต่างประเทศเพียงเส้นทางเดียว สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ ยังไม่มีความมั่นคง และมีเสถียรภาพ และการขยายตัวของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7.4 ทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในทศวรรษหน้า (2556-2565)

7.4.1 วิสัยทัศน์ของจังหวัดนครราชสีมาในทศวรรษหน้าคือ “จังหวัดนครราชสีมาจะเป็นจังหวัดที่มีสังคมเป็นสุขและเป็นธรรมภายในทศวรรษ 2556-2565”

7.4.2 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่วางไว้ ควรมีทิศทางการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาและองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ควรเน้นที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) และพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง
- 2) ด้านการศึกษา ควรเน้นที่การศึกษาตลอดชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพ คุณธรรม และเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ เพื่อตอบสนองแนวทางการพัฒนาทั้งด้านเกษตรอุตสาหกรรม และด้านอื่นๆ
- 3) ด้านสาธารณสุข การพัฒนาด้านสาธารณสุขควรมีเป้าหมายเพื่อให้ทางจังหวัดนครราชสีมา มีสุขภาพจิต สังคมดี มีอายุยืนยาวขึ้น และมีชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมที่ดี อาหารปลอดภัย มีบริการสาธารณสุขที่ทันสมัยและกระจายตัวในทุกอำเภอที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงมีการสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตัวเองได้ในด้านสุขภาพ และสนับสนุนการแพทย์ทางเลือกที่เหมาะสม
- 4) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ควรต้องส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตประชากรในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ในระดับชุมชน ให้มีความอบอุ่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากมลพิษ อากาศดี น้ำสะอาด และอาหารปลอดภัย
- 5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ควรสนับสนุนให้มีระบบเพื่อนบ้านและชุมชนเฝ้าระวัง การพัฒนาคุณภาพของอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยและตำรวจบ้าน มีกระบวนการเฝ้าระวังและป้องกันอาชญากรรมและยาเสพติด ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมชุมชน รวมถึงการมีกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนจนและคนด้อยโอกาสให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน
- 6) ด้านศาสนา ควรสนับสนุนให้สถาบันทางศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของประชาชนในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านเช่นปัจจุบัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ให้แน่นแฟ้นขึ้น
- 7) ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีความหลากหลายรวมถึงการนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม
- 8) ด้านกีฬาและนันทนาการ สนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย เล่นกีฬา และใช้กีฬาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม สร้างความมีวินัยและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
- 9) ด้านเกษตรกรรม สนับสนุนเกษตรกรรมยั่งยืนโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมี ลดการใช้ยาปราบศัตรูพืช และพัฒนาผลผลิตภาพ เพิ่มคุณภาพ สินค้าเกษตร และเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร

10) ด้านอุตสาหกรรม สนับสนุนอุตสาหกรรมด้านการเกษตร อุตสาหกรรมใหม่ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเน้นอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน ร่วมกับการส่งเสริมให้มีสภาพแรงงานที่เข้มแข็ง

11) ด้านพาณิชย์กรรม สนับสนุนให้มีศูนย์กลางสินค้าไปยังภูมิภาคอื่นๆ สร้าง Brand ของท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับจากภายนอก มีมาตรฐานปกป้องผู้ลงทุนและผู้ค้าปลีกท้องถิ่น โดยใช้มาตรการทางภาษี เป็นเครื่องมือ

12) ด้านการคมนาคมขนส่ง มีระบบการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานในการให้บริการ พัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชน ให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค และประเทศ

13) ด้านผังเมือง มีระบบผังเมืองที่มีคุณภาพ มีการมีส่วนร่วมจากหลากหลายภาคี ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดผังเมือง

14) ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีการบูรณาการการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ระหว่างหน่วยงานและระหว่างท้องถิ่นต่างๆ เปิดโอกาสให้องค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่น

15) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีการจัดการขยะและมลภาวะที่ถูกต้อง ส่งเสริมสิทธิชุมชนในการจัดการและดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

16) ด้านการเมือง เพิ่มอำนาจประชาชนในระดับ ฐานราก และให้บทบาทขององค์กรชุมชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่น ให้มากขึ้น สนับสนุนการเมืองภาคพลเมือง ให้เข้มแข็ง ให้ภาคพลเมืองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การร่วมมือกับท้องถิ่นในการจัดการตนเอง และการติดตามตรวจสอบ กิจการของรัฐ

17) ด้านการจัดการภาคราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ตามข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย ให้ยุบราชการส่วนภูมิภาคอย่างไรก็ตามในทศวรรษหน้าแนวโน้มราชการภูมิภาคจะถูกลดทอนอำนาจลง เป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุนในด้านวิชาการ การตรวจสอบจะเป็นภาระของภาคพลเมืองและชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับจังหวัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัดควรต้องเป็นหน่วยประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่นๆ ในจังหวัด เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในการพัฒนาจังหวัดจัดการตนเอง

7.5 ข้อเสนอแนะในการทำงานไปสู่การปฏิรูปจังหวัดนครราชสีมา

7.5.1 การปฏิรูปจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นจริงได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีที่มาจากหลากหลายภาคส่วน และจะต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกประเด็น รวมทั้งจะต้องทำงาน

ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ในทุกระดับ และจะต้องประสานความร่วมมือกับภาคพลเมืองในพื้นที่อย่างจริงจัง ตลอดจนจะต้องมีงบประมาณในการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

7.5.2 การสร้างเครือข่ายนั้นจำเป็นต้องมีการทำแผนที่ทางสังคม (Social Map) ของจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เห็นว่ามีการกลุ่มองค์กรอะไรบ้างในพื้นที่ และแต่ละองค์กรมีบทบาทภารกิจอะไร และกำลังดำเนินกิจกรรมอะไรอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของกระบวนการทำงาน

7.5.3 การคัดเลือกคณะทำงานที่จะมาร่วมดำเนินงานเพื่อการพัฒนาจังหวัดอย่างจริงจัง ควรต้องมีคณะทำงานที่มาจากหลากหลายส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคพลเมือง ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องที่เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) และจะต้องดำเนินการแบบไม่เป็นทางการ โดยควรให้ภาคพลเมืองเป็นผู้ขับเคลื่อนงานเคลื่อนไหวทางสังคม

7.5.4 จังหวัดจะต้องมีการประชาสัมพันธ์การทำงานอย่างต่อเนื่อง และใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นเครือข่าย และเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาจังหวัดอย่างต่อเนื่องต่อไป

7.5.5 ควรมีการจัดกิจกรรมเสวนาอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อให้มีการติดตามการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ด้วย

7.5.6 การทำงานพัฒนาจังหวัดอาจไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการทำงาน โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ แต่อาจจะเริ่มจากโครงการขนาดเล็ก แต่ให้มีการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง และเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง

7.5.7 ให้มีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างตัวแทนระดับตำบล อำเภอและจังหวัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งในการประสานงาน เชื่อมโยงข้อมูล และการจัดเวทีระดมความเห็น และให้มีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

7.5.8 ให้มีการทำงานเชิงวัฒนธรรมเพื่อขยายทางสังคม และเน้นกระบวนการสร้างสำนึกหรือสร้างจิตอาสาในการแก้ไขปัญหาในทุกระดับ และเน้นการทำงานที่เข้าใจอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีท้องถิ่น เพื่อให้มีกระบวนการทำงานที่มีพลังในการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง

7.5.9 การทำงานเพื่อพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาต้องมีการเชื่อมความเป็นเครือข่ายกับองค์กรหน่วยงานภายนอกให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ของการเปิดตัวของประเทศในประชาคมอาเซียน ดังนั้นจะต้องมีการพัฒนาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ และจังหวัดจะต้องมีการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วย

7.5.10 ทุกหน่วย ทุกองค์กรจะต้องมีเวทีร่วมกัน เพื่อให้มีการบูรณาการแผนการทำงาน และผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยเชื่อมกับองค์กรเครือข่ายในระดับพื้นที่ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และเครือข่ายระดับจังหวัดด้วย